

Sisällys

ESIPUHE 9

EDITION TOIMITUSPERIAATTEET 11

Näytelmätekstin toimitusperiaatteet 11

Kommentaariviitteiden toimitusperiaatteet 12

KULLERVON TAUSTA JA VASTAANOTTO • Jyrki Nummi 16

Alku-Kullervosta *Kullervo*on 16

Eurooppalainen draama 20

Tragedian kuolema ja vallankumouksen draama 20

Kulttuurimarkkinat ja porvarillinen murhenäytelmä 24

Romantiikka ja Shakespeare 26

Pohjoinen mytologia 28

Suomalainen draama 30

Suomenkielinen murhenäytelmä 30

Ruotsinkielinen draama 32

Kullervo-innostus 35

Aikalaisvastaanotto 38

Kirjallisuushistoriallinen asema 46

KULLERVON JULKAISUHISTORIA • Sakari Katajamäki 50

Ensipainos Näytelmistössä 51

Lännettären silosäkeinen *Kullervo* 54

A. Kiven valitut teokset ja *Kootut teokset* 57

Muita laitoksia 58

KULLERVO – VIISINÄYTÖKSINEN TRAGEDIA • Jyrki Nummi 60

Kiven vakava draama 60

Vaikutteet 62

Kirjallisista vaikutteista 62

Kalevala-yhteys 64

Maailmankirjallisuus 68

Laji 74

Monilajinen repertoaari 74

Sankariepoksen vastaesitys 75

Historiallinen draama 77

Kostokertomuksesta kostotragediaan 81

Järjestyksen tragedia 83

Mielen tragedia 85

Kieli 87

Tragedian kieli 87

Kalevalainen tyyli 90

<i>Kalevala</i> -yhteydet: alluusio, sitaatti ja parafraasi	92
Kuvasto	96
Rytmitiset dialogit ja traaginen väittely	102
Monologit	105
Yksinpuhelut	111
Surun ja murheen monologit	114
Puhe ja hiljaisuus	117
Henkilöt	118
Ihmiselämän kehät	118
Kalevan kansa	121
Perheet	125
Kullervon luonne	127
<i>Kullervon</i> mies- ja naiskuvat	129
Traagisesta sankarista traagiseksi häviäjäksi	131
Sijaiskärsijä, uhri ja uhraaja	133
Rakenteet	136
Oikullinen teos	136
Kohtausrakenne	138
Haarautuva ja kerroksellinen juoni	141
Ekspositio	143
Kohtalokas erehdys	145
Kaksi tunnistamista	146
Vakavan-koominen välinäytös	148
Ratkaisu	150
Juonihierarkia	151
Tragedian aika ja traaginen sykli	155
Kullervon sisäinen aika	157
Dramaturginen rakenne	161
KANSANRUNON, <i>KALEVALAN</i> JA KIVEN <i>KULLERVOT</i> • <i>Satu Apo</i>	164
Kullervon kuuluisuus	164
Mitä kansa lauloi Kullervosta – ja mitä ei?	166
Sisarenturmelija saapuu Ruotsista	169
Kansanrunojen kirjava sankari	170
Lönnrot luo uuden Kullervo-runoelman	173
Lönnrotin keskenkasvuinen sankari	175
Kullervosta keskustellaan 1850-luvulla	177
Mistä Kivi sai Kullervo koskevat tietonsa?	179
Kiven draama verrattuna Lönnrotin runoelmaan	181
<i>Kalevalan</i> ja Kiven henkilögalleria	184
Traaginen elämä Lönnrotin ja Kiven selittämänä	186
Hukkaan mennyt vapaussoturi?	188

Suomalaisen mytologian hankaluus	191
Antiikin värittäjä kansanusko	194
Kullervot – Euroopan modernit muinaissankarit	197
KIVEN <i>KULLERVO</i> TEATTERISSA JA OOPPERASSA • <i>Pentti Paavolainen</i>	200
Kaarlo Bergbom ja <i>Kullervo</i>	200
<i>Kullervon</i> esittäjät ennen sisällissotaa	206
Työväenteattereiden <i>Kullervot</i> 1920-luvulla	209
Juhlavuoden <i>Kullervot</i> 1934	212
<i>Kullervoa</i> harvakseltaan 1930-luvulta 1970-luvulle	214
1980-luvun <i>Kullervot</i> – lähimenneisyyden tulkintaa	218
2000-luvun <i>Kullervot</i>	222
<i>Kullervo</i> -oopperat	224
Antisankarista kärsiväksi aikalaiseksi	230

KULLERVO. NÄYTELMÄ VIIDESSÄ NÄYTÖKSESSÄ 233

LIITTEET 313

Editiossa käytetyt erikoismerkit ja lyhenteet	314
Näytelmän tekstiin tehdyt muutokset	315
<i>Kullervon</i> käsikirjoituskatkelma	319
Kantaesityksen pääkirjan ja ensipainoksen erot • <i>Johdanto Pentti Paavolainen</i> ja <i>Elisa Dammert</i>	324
<i>Kullervon</i> laitokset ja käännökset	338
Aleksis Kiven elämä • <i>Ossi Kokko ja Minna Maijala</i>	342
Aleksis Kiven tuotanto	344
Lähteet	345
Sananselitysten hakemisto	361